

PATRONAT D'ESTUDIS OSONENCs

CRÒNICA 2010

ARQUEOLOGIA

Els treballs arqueològics a la comarca d'Osona durant l'any 2010 s'han caracteritzat per un augment dels projectes de recerca i per un lleuger increment en el nombre d'intervencions, principalment les de tipus preventiu. En aquest marc d'actuació destaca la important consolidació dels projectes de recerca de l'Esquerda i del Camp de les Lloses, i el sorgiment de nous projectes com el de Puig Ciutat o les prospeccions al Montseny, aquestes darreres a càrrec d'investigadors de l'ICAC. Són també significatius els treballs preventius en jaciments ja consolidats, com són el Turó del Montgròs i el Castell de Santa Maria de Besora, o en curs de consolidació, com és el cas de la Domus del Pi o el Castell de Centelles.

Aquest, però, ha estat principalment un any de celebracions, al llarg del qual s'han complert els 25 anys del Centre d'Investigacions Arqueològiques d'Osona i els 25 anys de la revista *Cota Zero. Revista d'Arqueologia i Ciència*.

Excavacions arqueològiques

Al llarg del 2010, i segons dades del Servei d'Arqueologia de la Generalitat de Catalunya,¹ s'han atorgat 43 permisos d'intervenció arqueològica, que afecten 27 jaciments o punts d'actuació arqueològica, dels quals 39 corresponen a permisos d'excavació preventiva, i els 4 restants a excavacions associades a projectes de recerca. Cal destacar que durant aquest any no s'ha realitzat cap intervenció d'urgència a la comarca.

1. Volem agrair a l'arqueòleg territorial Antoni Caballé i Crivillés i a l'arqueòleg de la secció d'actuacions, Xavier Maese Fidalgo, del Servei d'Arqueologia de la Generalitat de Catalunya, la informació facilitada per a la realització de la crònica 2010.

Excavacions programades: Aquest tipus d'actuacions s'inclouen en el marc d'un projecte de recerca que és el que emmarca els objectius científics i les línies de recerca a desenvolupar. Aquestes campanyes les sol conduir un equip multidisciplinari, i tenen com a prioritat el desenvolupament d'un projecte d'investigació i el coneixement de la història, així com la formació en el treball de camp dels estudiants d'arqueologia.

L'Esquerda (les Masies de Roda de Ter): La gran necròpolis medieval que s'estén al voltant de l'antiga església de Sant Pere de Roda continua proporcionant importants restes arqueològiques. A més del gran enterrament col·lectiu datat entre finals del segle XIII i principis del XIV, la campanya d'enguany ha permès documentar noves tombes de lloses (datades del segle XI) i altres d'antropomorfes, les més antigues, que es poden situar al voltant dels segles IX i X. L'excavació ha permès documentar nous enterraments a la cara sud de l'església, i a la zona de la galilea o porxo, sota la qual també apareixen estructures, possiblement ibèriques.

I quant a la part ibèrica, apareixen restes de cronologia cada vegada més reculada i s'avança en el coneixement de les fortificacions. En destaca l'aparició d'un mur atalussat, posterior a una torre de fortificació ben construïda (segles III-II aC). Treballs dirigits per Montserrat de Rocafiguera i Espona i Imma Ollich Castanyer.

El Camp de les Lloses (Tona): Els treballs arqueològics al jaciment tenen com a objectiu principal l'excavació d'una zona pública de pas o carrer entre dues illes de cases d'època romana republicana.

El carrer presenta paviments lítics i està delimitat per zones exteriors on es realitzen diversos treballs de tractament metal·lúrgic i on s'ha recuperat la presència de forns, canalitzacions i cubetes d'alimentació dels forns. La recuperació d'aquest «nou barri d'artesans metal·lúrgics» s'ha associat a l'abastiment d'un destacament de soldats romans «que construïen infraestructura viària» entre els segles II i I aC. Dins del projecte d'excavació d'enguany també s'ha fet una petita actuació a l'antiga rectoria de Tona, cremada durant la Guerra Civil i que es troba dins del perímetre del Camp de les Lloses. Finalment, s'han realitzat importants treballs de consolidació tant de les estructures com dels objectes recuperats. Treballs dirigits per Imma Mestres Santacreu i Montserrat Duran Caixal.

Puig Ciutat (Oristà): Jaciment iberoromà on durant l'estiu del 2010 s'ha dut a terme la primera campanya d'excavació arqueològica. Per assolir els objectius marcats l'equip d'investigació ha combinat les més recents tècniques en prospecció geofísica i l'excavació de diversos sondeigs. Els treballs han permès posar de manifest la importància de l'assentament, amb una ocupació superior a les 5,1 ha i la documentació d'una fase final datable al segle I aC. Treballs dirigits per Carles Padrós Gómez, M. Àngels Pujols Camps i Roger Sala Bartroli.

Pla de la Calma / Matagalls (el Brull, Viladrau): En el marc d'estudi de les dinàmiques de poblament als vessants meridionals del Montseny, des de la prehistòria fins a l'alta edat mitjana, s'ha realitzat una campanya de prospecció intensiva que abasta des del Matagalls i el Pla de la Calma fins al riu Mogent i la plana vallesana per analitzar les diferències en el patró d'ocupació i en l'ús dels diversos espais. Treballs dirigits per Arnau García i Molsosa.

Excavacions preventives: Són aquelles intervencions que vénen motivades per projectes urbanístics, immobiliaris o de rehabilitació d'edificis. Es realitzen prèviament a les obres i són finançades pels diversos promotors.

El Turó del Montgròs (el Brull): Els treballs s'han circumscrit a l'extrem meridional del fossat que precedeix la muralla principal (C. 300 aC), d'on es va resseguir el traçat fins que aquesta defensa acaba en el punt en què el terreny comença a fer un fort pendent en direcció sud. Es va comprovar, un cop més, que el fossat és coetani a la construcció de la muralla que ens ha pervingut més ben conservada, i que va ser colgat amb motiu de la destrucció de l'*OPPIDUM* que va tenir lloc cap al 200 aC, en el context de la Segona Guerra Púnica (218-201) o de la campanya del cònsol M. P. Cató davant la revolta de les tribus iberes (195 aC).

Pel que fa a la consolidació, la intervenció ha estat molt més extensa. S'ha actuat a la part superior del tram central de la muralla principal, també al bastió B2, situat al punt més alt de la fortificació, que es va trobar en molt mal estat de conservació, i finalment a les àmplies ruïnes del mas medieval (s. XI-XIV) aparegudes immediatament a ponent de la part més enlairada del recinte emmurallat ibèric. Treballs dirigits per Alberto López Múllor i Xavier Fierro Macià.

El castell de Centelles (Sant Martí de Centelles): Campanya d'excavació i restauració on s'ha intervingut en les principals patologies estructurals del castell i on l'actuació arqueològica s'ha centrat en «La Casa del Moro», context del segle XV, i en diverses zones puntuals com la Capella i el denominat recinte noble. Campanya dirigida per Isidre Pastor Batalla, Anna Chávez Calm i Jaume Oliver Bruy.

El castell de Besora i l'església de Santa Maria (Sta. Maria de Besora): Intervenció que va coincidir amb el «VI Curs de paleopatologia: tafonomia i pseudopatologia», organitzat per la UAB i coordinat per Assumpció Malgosa i Albert Isidro. Així, reunint a camp aquestes dues disciplines, l'arqueologia i la biologia humana, es pretenia treballar la zona de necròpolis i obtenir més informació dels individus, tant a nivell qualitatiu com quantitatiu. El curs va constar d'una part teòrica i una part pràctica realitzada a la necròpolis del castell de Besora, més concretament a la banda que es troba a tocar del campanar i de l'absis, per la seva cara sud. Es van excavar un conjunt de 16 individus, adults i nens, l'estudi antropològic dels quals s'està realitzant actualment. Campanya dirigida per Cesc Busquets i Marta Fàbregas.

Autovia C-17. Tram 3A i 3B: Orís-Ripoll: Forn de calç de la Mambla (Orís): Seguiment arqueològic que ha permès documentar diverses estructures de cronologia moderna. Destaquen les restes trobades a la Mambla corresponents a un forn de planta circular d'aproximadament 4,18 metres de diàmetre i secció cònca de 3,41 metres de profunditat, excavat a l'argila natural en una zona atalussada. A l'interior hi havia una estructura en forma de cúpula on tenia lloc la combustió de la pedra amb el carburant d'origen vegetal. Conjunt datat entre època medieval i moderna i que finalment ha estat segellat. Treballs dirigits per Dídac Pàmies i Gual.

Carretera C-25 Eix Transversal. Tram Espinelves - Santa Coloma de Farners - PK 199+200 a PK 200+640 (Espinelves): Treballs de seguiment arqueològic

associats al projecte d'ampliació de l'eix transversal. Treballs dirigits per Xavier Aguelo Mas i Robert García de Consuegra i Medina.

Carretera C-25. Eix Transversal. Tram Sant Sadurní d'Osormort - Arbúcies - PK 196+700 a PK 205+280 (Sant Sadurní d'Osormort): Treballs de seguiment arqueològic associats al projecte d'ampliació de l'eix transversal. Treballs dirigits per Xavier Aguelo Mas.

Condicionament Eix Vic-Gironella. Carretera C-154, BV-4405 i BP-4653. Tram Olost-Olvan (Lluçà, Olost, Oristà, Prats de Lluçanès, Sant Martí d'Albars): Continuació dels treballs de seguiment arqueològic associats al projecte d'ampliació de l'eix Vic-Gironella iniciats l'any anterior. Treballs dirigits per Jordi Guàrdia i Felip.

Desdoblament Eix Transversal. PK 180+400 al PK 199+735 Bosc del Quer (Sant Julià de Vilatorrada): Zona d'expectativa arqueològica on s'ha documentat una important àrea d'activitat antròpica concentrada en dos sectors principals. Les estructures preservades corresponen a estructures negatives a mode de retalls, fosses i sitges amb material que abasta del neolític fins a l'època tardoromana. D'aquesta àmplia cronologia en destaca el període del bronze inicial. Treballs dirigits per Òscar de Castro López.

E.I.A. Millora General i condicionament de la carretera C-26. PK 169+350 al 189+750. Tram Borredà-Ripoll (Alpens): Treballs de seguiment arqueològic associats al projecte d'ampliació de la carretera. Treballs dirigits per Marta Fàbregas Espadaler.

El Casol de Puigcastellet - Paratge del Masdencoll (Folgueroles): Tasques centrades en la neteja mecànica de les herbes que creixen entre les pedres dels murs del jaciment dins el marc d'un Taller de neteja dels murs del Casol de Puigcastellet organitzat per l'Ajuntament del municipi. Treballs dirigits per Isabel Vallvé Albiol.

Domus del Pi (Vilanova de Sau): Els treballs en aquesta domus medieval s'han centrat en continuar l'excavació dels nivells inferiors, per poder confirmar les dades sobre les primeres ocupacions i la seva evolució posterior. Al mateix temps s'ha començat la restauració de l'edifici principal, declarat BCIN. Sobre la datació, es mantenen dues teories, una sosté que és del segle XI-XII i l'altra, que podria ser anterior (segles VIII i IX) i que fins i tot va tenir assentaments als segles I a III, ja que s'hi ha trobat una sitja i alguns materials que poden datar de l'època dels ibers. Treballs dirigits per Jordi Amorós Gurrera i Carme Subiranas Fàbregas.

El Molinot (Espinelves): Instal·lació formada per un edifici de planta rectangular amb annexos datat d'època medieval i moderna. Aquest espai constituïa un centre de producció i explotació agrícola format per un molí. El conjunt data del segle XII i és de gran interès per la seva preservació i els materials recuperats. Treballs dirigits per Miquel Gea Bullich.

Caseta de les Comes (Sant Martí de Centelles): Intervenció puntual centrada en les tasques de documentació de restes antropològiques recuperades molt a prop del superficial en una zona propera a un mas d'origen medieval i amb una forta perduració en època moderna. Treballs dirigits per Anna Chávez Calm.

Finca El Gelabert (Manlleu, les Masies de Roda). Es completen els treballs iniciats l'any anterior que se centren en tasques puntuals de documentació. Treballs dirigits per Josefa Huertas Arroyo.

Gravats de Rocaguinarda (Oristà). L'Institut Català de Recerca en Patrimoni Cultural (ICRPC) ha portat a terme una intervenció de documentació i estudi dels Gravats de Rocaguinarda. Aquest jaciment es troba ubicat en el paratge conegut com a Cingle dels Tres Còdols, al municipi d'Oristà. S'ha inventariat un conjunt de gravats rupestres que fan referència a l'àmbit civil, religiós i simbòlic, amb cronologies que podrien comprendre des de l'època medieval fins a l'actualitat. Treballs dirigits per Gabriel Alcade Gurt.

La Muntanyeta (Sant Bartomeu del Grau). Seguiment de màquina prop del mas La Muntanyeta, no es van documentar estructures però sí que s'ha recuperat utilatge de tipus domèstic (ceràmica, metall...) amortitzat en el llarg procés de funcionament del mas, dins d'època moderna. Treballs dirigits per Maria Àngels Pujol Camps.

Les Marrades del Grau d'Olot, camí ral de Vic a Olot. Tram: Rupit-la Vall d'en Bas (Rupit i Pruit). Continuació dels treballs d'arranjament del camí ral de Vic a Olot. El bon estat de preservació d'aquest tram i la realització d'una intervenció interdisciplinària on els treballs principals centrats en la documentació, el seguiment arqueològic i la projecció de la senyalètrica han permès la recuperació i posada en valor d'aquesta via. Treballs dirigits per Miquel Àngel Fumanal Pagès.

Línia 400kV Sentmenat - Vic - Bescanó (diversos municipis). Continuació de les tasques de control i seguiment de màquines de la línia MAT, en el tram el Brull, Centelles, Folgueroles, Sant Julià de Vilatorrada, Sant Martí de Centelles, Sant Sadurní d'Osormort, Seva, Taradell, Tavèrnoles, Vic, Viladrau, Vilanova de Sau. Treballs dirigits per Marta Fàbregas Espadaler.

Variant. Nova connexió entre les carreteres C-153, PK 17+500, i BV-5207, PK 1+000. Tram: Santa Maria de Corcó. (Santa Maria de Corcó). Treballs dirigits per Roser Pou Vallès.

Muralla de Sant Pere de Casserres (les Masies de Roda). Treballs de recuperació i restauració del tram de muralla del monestir de Sant Pere de Casserres, monestir fundat al segle XI. Aquestes tasques s'han desenvolupat en diverses parts i s'han realitzat sota el patrocini del Consell Comarcal d'Osona. Treballs dirigits per Isidre Pastor i Batalla i Anna Chávez Calm.

Plans de Can Riera (Tavèrnoles). El canvi d'ús en els terrenys dels Plans de Can Riera ha portat a la realització d'una prospecció arqueològica a l'indret. La proximitat del nucli urbà i la seva ubicació fan factible la presència de restes arqueològiques a la zona. Treballs dirigits per Lourdes Moret i Pujol i Dídac Pàmies Gual.

Plaça Major, 32 (Vic). Adequació d'un habitatge amb planta baixa destinat a usos comercials. Els resultats han permès documentar la continuïtat d'ocupació en aquest punt al llarg de l'època moderna. Treballs dirigits per Manel Domènech González.

Casa Masferrer, plaça Dom Miquel de Clariana, n. 5 (Vic). La intervenció a la Casa Masferrer ha permès recuperar una seqüència que abasta de l'època romana a la moderna. La ubicació d'aquest espai, davant del temple romà, ha posat de manifest l'existència d'un espai obert davant del mateix monument, i on s'ha recuperat un nivell de circulació d'època romana, al mateix temps que ha permès recuperar part de la trama urbana d'època medieval preservada anterior a la remodelació de Dom Miquel de Clariana el 1609. Treballs dirigits per Anna Gómez Bach.

Carrer de Sant Antoni, 43 (Vic). Seguiment de l'obra d'arranjament d'un habitatge. Al forat de l'ascensor es documentà una bassa que fou amortitzada en època moderna, segles XVIII i XIX. Treballs dirigits per Maria Àngels Pujol Camps.

Museus i entitats

Museu Arqueològic de l'Esquerda (Roda de Ter, Osona). El 16è cicle de Conferències del Museu s'ha titulat *Arqueologia de la mort, malalties i guerres al llarg de la història*, i s'ha portat a terme durant els mesos de febrer i març. Els conferenciantes han estat Joan Anton Ginestà, metge cirurgià («Medicina i cirurgia a l'època romana»); Dra. Imma Ollich i Antònia Díaz UB-Esquerda («La necròpolis medieval de l'Esquerda: aspectes arqueològics i antropològics»); Queralt Solé i Núria Armentano, UB-GROB/UAB («Les fosses comunes de la Guerra Civil. Perspectiva històrica i antropològica»), i finalment es realitzà una visita al Centre d'Interpretació de la Via Sepulcral Romana de la Plaça de la Vila de Madrid, de Barcelona, i al Nou Itinerari Urbà Barcino/BCN. També, com cada any, durant el mes de juliol s'han realitzat els cursos *Arqueologia Medieval de Camp*, de la Universitat de Barcelona, i *Arqueologia, excavació i experimentació arqueològica*, de la Universitat d'Estiu de Vic. Aquest darrer curs s'ha portat a terme entre el 6 i el 10 de juliol, i permet donar a conèixer les tècniques de treball arqueològic des del punt de vista teòric i pràctic. També permet conèixer l'arqueologia experimental i l'experiència de l'Esquerda en aquest camp.

En el marc de la celebració del Dia Internacional dels Museus, els dies 15 i 16 de maig es va poder veure a l'esplanada de davant del jaciment l'exposició d'escultures de l'artista Marta Solsona. Al mateix temps, cal assenyalar que s'està desenvolupant l'important projecte museogràfic del nou Museu de l'Esquerda i que gaudeix del suport de l'1% Cultural que la comissió mixta dels ministeris de Foment i Cultura van aprovar el passat 22 d'abril de 2010.

Centre d'Interpretació del Camp de les Lloses (Tona). Les activitats del Camp de les Lloses s'han organitzat al llarg de l'any oferint diversos serveis als visitants. Destaca el cicle Poblament i territori, al febrer; El somni de Tàrraco, al mes de març, Primavera i Cultura, i el Dia Internacional dels Museus. El 6 de juny va tenir lloc la inauguració de la nova àrea del Parc Arqueològic. També, en el marc de les Jornades Europees del Patrimoni a Catalunya, es realitzà una visita guiada a les noves instal·lacions. El 10 de setembre de 2010, amb motiu de la diada nacional, va tenir lloc la conferència «El significat de 1714 des de la perspectiva d'avui», a càrrec de Mercè Puntí (UB). I el 31 d'octubre es va realitzar una Jornada de Voluntaris al Camp de les Lloses. Aquest centre ha rebut el suport del

Ministeri de Foment i el projecte d'ampliació del Parc Arqueològic del Camp de les Lloses 2011, Tona, ha estat aprovat a la Comissió Mixta de l'1% Cultural el dia 7 de novembre de 2010.

El Centre d'Investigacions Arqueològiques d'Osona va celebrar els 25 anys de l'entitat en un acte celebrat l'11 de desembre de 2010 on es van presentar els resultats del projecte «El Panteó reial del monestir de Santes Creus. Estudi de les restes del rei Pere II el Gran, de la reina Blanca d'Anjou i de l'almirall Roger de Llúria», a càrrec de Marina Miquel, cap de l'Àrea de Gestió de Monuments del Museu d'Història de Catalunya, i de la coordinadora de la recerca arqueològica, Carme Subiranas. També es va procedir a la visita dels nous espais, ja que l'entitat s'ha traslladat a un nou local al carrer Arquebisbe Alemany, 5 (antiga seu de l'Arxiu Comarcal).

La publicació *Cota Zero. Revista d'Arqueologia i Ciència*, també ha celebrat els 25 anys de la seva existència, si bé els actes de celebració s'han previst per al primer trimestre de 2011. El proper número de la revista es titula: *25 anys de Cota Zero, 25 autors, 25 perspectives*, i ha estat editat per Eumo Editorial.

Altres activitats

Els dies 2 i 3 d'octubre es va celebrar el 10è *Cap de Setmana ibèric*, una iniciativa per a la difusió dels assentaments ibèrics de Catalunya organitzada per la Ruta dels Ibers des del Museu d'Arqueologia de Catalunya.

Tres assentaments ibèrics de la comarca, el Turó del Montgròs (el Brull), el Casol de Puigcastellet (Folgueroles) i l'Esquerda (Roda de Ter), han ofert diverses activitats entorn del tema *Què va passar amb els ibers quan van arribar els romans?* A l'Esquerda es va realitzar una lectura dramatitzada de textos clàssics sobre l'arribada dels romans a terres ausetanes al temple romà de Vic; i al jaciment es va fer una recreació sobre l'arribada dels romans i l'equipament dels soldats i les aportacions romanes a la vida quotidiana. En el cas del Casol de Puigcastellet es va programar una taula rodona sobre la incidència del jaciment en la població i una reconstrucció històrica al jaciment i caminada nocturna. I, finalment, en el Turó del Montgròs es van realitzar diversos tallers artesans i visites guiades.

El VI Curs de Paleopatologia, organitzat per la UAB i coordinat per Assumpta Malgosa i Albert Isidre, es va realitzar a Santa Maria de Besora del 16 al 18 de setembre, en el marc dels treballs arqueològics al Castell de Besora dirigits per Marta Fàbregas i Cesc Busquets. El curs es va dedicar al tema monogràfic de Tafonomia i Pseudopatologies, amb activitats de matí i tarda dedicades al treball de camp i al laboratori.

Els dies 28, 29 i 30 d'octubre de 2010 van tenir lloc a Manresa les *Primeres Jornades d'Arqueologia de la Catalunya Central*. Homenatge a Miquel Cura, arqueòleg osonenc. Cal destacar la presentació dels projectes de l'Esquerda i el Camp de les Lloses, així com altres intervencions a la comarca en format comunicació o pòster.

El programa «Sota Terra» (de la productora de televisió BATABAT i TV3) va incloure el jaciment de la Domus del Pi de Vilanova de Sau en un dels 13 episodis

de la sèrie, amb el títol: «Domus del Pi: La casa més antiga de Catalunya». En el programa, coordinat per Eudald Carbonell, hi han treballat diversos arqueòlegs osonencs, com la Gemma Caballé.

CRÒNICA METEOROLÒGICA DE L'ANY 2010

Parlar dels fets meteorològics més destacats de l'any 2010 és una tasca ben difícil en un espai tan breu. Ha estat un any que s'ha caracteritzat per una elevada pluviometria, de fet és el tercer any consecutiu que es registren importants precipitacions. Al vessant del Cabrerès han arribat a la mitjana, que és de 1.250 mm aproximadament, mentre que un altre cop a la part de ponent i al nord-oest, sobretot a les poblacions d'Alpens, Sant Boi, la Gleva o Torelló, s'ha superat llargament la mitjana anual.

Cal destacar la nevada del 8 de març, amb gruixos de neu de 12 a 70 cm, i amb rècord des de fa molts anys al Montseny. Pel que fa a temperatures, la mitjana anual ha estat lleugerament per sota del que li toca, a causa de la falta d'insolació, amb molts dies de núvols i amb més de 100 dies de precipitació a la majoria dels observatoris. Pel que fa a les temperatures màximes, a la majoria dels observatoris s'han enregistrat durant el mes d'agost, amb valors d'entre 34 i 37 °C, força suaus aquest any, i en referència a les mínimes pràcticament totes s'han donat els dies de la nevada del mes de març, entre -8,0 i -14 °C amb algun rècord al mes de març.

Gener

Fou un mes força mogut. Fred en general i amb molts dies de precipitació, però amb poca quantitat. La nevada de l'endemà de Reis va deixar quantitats força importants sobretot al Montseny, amb 25 cm, i al Cabrerès i al Vidranès, entre 15 i 20 cm. Cal destacar els primers quinze dies del mes, amb importants canvis. El primer dia de l'any, el vent va ser el protagonista, amb cops de 50 a 75 km/h del SO. El pas d'una primera pertorbació va deixar els dies 4, 5 i 7 les pluges més destacades del mes a la majoria dels observatoris. La resta de mes, domini dels núvols i plugims, sobretot del 13 al 21 amb temperatures més suaus; cal destacar la pertorbació que ens va afectar el dia 14 amb una pressió de 992,1 hPa i que va deixar entre 4 i 5 mm acompanyats de vent fort de l'OSO amb cops de 50 a 60 km/h. Més tranquil·litat i un bon contrast tèrmic hi va haver el dia 16, amb inversions tèrmiques i alguns bancs de boira. Els últims dies del mes el pas d'un front va deixar alguns ruixats, sobretot el dia 25, amb ambient fred i amb quatre volves de neu el dia 27. La resta dels dies, temperatures normals del mes de gener. Si fem un resum de les temperatures del mes a la comarca, les mínimes s'enregistraren el dia 10 a tots els observatoris; i pel que fa a les màximes, entre els dies 15 i 22

amb temperatures força suaus, d'11 a 16 °C. Les mitjanes a la Plana, 3,4 °C, amb uns 20 dies sota zero sobretot a la plana de Vic. Pel que fa a les boires, a causa del pas de fronts del SO les boires foren més presents al Lluçanès que a la Plana, i destaquen Sant Boi, amb 13 dies; Prats de Lluçanès, amb 11 dies, i la plana de Vic, Manlleu i Roda de Ter, amb 9 dies.

Febrer

El febrer sol ser un dels mesos més secs de l'any. Però alguns anys ens dona alguna sorpresa. El d'aquest any ha estat un mes força atípic: el fred, les pluges, pressions molt baixes, entrades d'aire fred, poques boires i sobretot el vent fort del SO foren la tònica del febrer. Cal destacar la situació dels anticiclons en aquests primers dies de l'any, que van fer de bloqueig a les pertorbacions que solen passar per Europa. Aquesta situació va fer baixar les depressions pel sud de la Península, provocant greus inundacions en aquella zona. S'ha d'esmentar també el temporal que va afectar les illes Açores, que causà més de 40 morts a l'illa de Madeira. Pel que fa a la nostra comarca va ser un mes de forts contrastos de temperatura, sobretot quant a les mínimes. A mitjan mes cal destacar l'entrada d'aire fred del dia 11, amb mínimes a Ulldeter que van arribar a -21,6 °C i una màxima de -16,2 °C, acompanyada de cops de vent superiors, als 100 km/h. A Osona les mínimes també foren molt baixes, entre -7,0 i -11,0 °C, aquesta última a Rupit. A mitjan mes una de les pertorbacions ens va deixar un altre cop pluja fina típica d'hivern, amb neu a partir dels 700 m. Cal destacar els 6 cm de Rupit i Cantonigròs, i els 18 cm a la cota 850 m del Montseny. El febrer d'enguany, doncs, fou molt plujós a tota la comarca, però sobretot pels volts del Montseny. Destaquen els 133,8 mm de Viladrau, els 101 mm de Rupit o els 87,7 mm de Centelles.

Març

El març és un mes força complicat. La barreja d'aire fred i el sol que ja comença a escalfar són una combinació perfecta per als canvis sobtats de temps. Pluja, neu, sol i fred intens foren la tònica dels primers dies del mes de març. Vam començar un mes que prometia ser força animat, i en destacà la minillevantada dels primers dies i sobretot la intensa nevada de la nit de diumenge dia 6 i dilluns 7. Va ser una de les més importants dels últims anys en un mes de març. En ser la neu molt humida, va provocar la caiguda d'alguns arbres i branques i el col·lapse a les carreteres principals i a la xarxa elèctrica. Els gruixos van ser molt destacats sobretot al Cabrerès i al Montseny: 70 cm a Rupit, 56 cm a Cantonigròs, 55 cm a Muntanyola, 52 cm a Collsuspina, 63 cm a Espinelves, 41 cm a Taradell, 32 cm a Tavèrnoles i 28 cm a Vic. A la zona de Roda de Ter, Manlleu i la Gleva, els punts amb menys gruix, es van registrar entre 11 i 13 cm. El més destacat foren les temperatures, que van assolir rècords a la majoria dels observatoris en un mes de març. Les més baixes: -14,3 °C a Collsuspina, -14 °C a Rupit, -12,5 °C a Olost, -11,4 °C a Espinelves o -9,8 °C a Vic. Entre els dies 10 i 16, ambient fred els primers dies amb inversió tèrmica, bancs de boira, temperatures recuperant-se a poc a poc, i a partir del dia 16 més tranquil·litat amb temperatures més suaus.

Els últims dies del mes el temps fou molt variable, amb l'arribada de nous fronts que deixaren alguns ruixats dispersos i acompanyats de fang. Bon contrast tèrmic entre el matí i les hores centrals del dia. Cal destacar l'arribada de les orenetes i la sortida de les primeres formigues.

Abril

El mes d'abril va seguir pràcticament la mateixa tònica dels últims mesos, però malgrat que hi va haver molts dies de precipitació, la pluja acumulada fou inferior a la que li tocava. Els primers dies del mes foren freds, amb temperatures inferiors a les normals, algunes mínimes sota zero el dia 5 i amb neu a cotes de 800 m. La primera tempesta la vam tenir el diumenge dia 4 a la tarda, acompanyada de calabruix a bona part de la comarca. Cal destacar també quatre gotes acompanyades de fang el dia 6 i també algun ruixat amb calamarsa petita al Montseny. Hi va haver un fort contrast entre les temperatures del matí i de les hores centrals del dia, i alguns bancs de boira espessa a les fondalades. A partir de la segona quinzena de mes la variabilitat va seguir essent present. El pas de diferents fronts va tornar a donar ruixats dispersos i irregulars, amb neu a partir dels 1.000 m. Seguirem amb el contrast tèrmic, temperatures cada cop més primaverals..., però el pas de fronts i l'entrada d'aire fred en alçada van tornar a fer baixar les temperatures amb ruixats dispersos i irregulars, amb força activitat a partir sobretot del dia 20, amb tempestes localment fortes més pròpies de l'estiu que de la primavera. Alguns ruixats anaren acompanyats de calamarsa; els ruixats més destacats foren els dies 25 i 26, amb 32 mm a l'Esquirol, i també cal destacar els que van caure a Sant Hipòlit i a la Gleva, amb 20 mm en menys de 10 minuts. Un abril molt variable, tal com li toca, però amb mínimes i màximes força baixes, que van deixar la mitjana per sota de l'habitual.

Maig

La variabilitat també ha estat la tònica d'aquest mes. Sol, calor, pluja amb tempestes localment fortes amb alguna calamarsada local i finalment amb una llevantada que va acabar amb molta aigua i amb fred i neu a cotes baixes. La quantitat d'aigua caiguda els primers quatre dies del mes de maig va deixar pluges superiors als 90 mm i amb un notable augment del cabal dels rius i rieres. L'entrada d'aire fred en alçada i les temperatures altes dels últims dies d'abril van fer créixer nuvolades d'evolució que donaren ruixats localment forts. Una línia de torbonada també escombrà la comarca de SO a NE, amb ruixats generals d'entre 15 i 30 mm el dia dissabte dia 1 a la majoria dels observatoris. Cal destacar el dilluns dia 3, amb una pluja general caiguda durant 24 hores que deixà de 40 a 50 mm. Les temperatures baixes, l'entrada d'aire fred i una depressió situada a la Mediterrània provocaren nevades a cotes baixes als Pirineus, al Vidranès, al Cabrerès i al Montseny, amb aiguaneu a Vidrà i a Tavèrnoles. Les temperatures foren baixes, tant les màximes com les mínimes. La resta del mes hi va haver alguns ruixats i bancs de boira als llocs habituals, i un fort contrast tèrmic. Destaca la pluja acumulada del mes, amb 184 mm a Espinelves, 187,0 mm a Rupit, 163 mm a Taradell,

131,8 mm a la Gleva i 131,0 mm a Vic. Seguirem amb temperatures baixes, les màximes amb prou feines van arribar als 30 °C, i algunes mínimes dels primers dies del mes entre 0,0 i -1,0 °C, baixes per ser del mes de maig.

Juny

A principis de mes, entre els dies 1 i 8, temps estable i amb màximes que van superar els 30 °C, temperatura a la qual va costar molt arribar aquest any. Calor moderada i xafogor. El pas d'un front molt desgastat va deixar quatre gotes acompanyades de fang. Però un altre cop la inestabilitat es va fer present amb el pas de fronts del SO que deixaren ruixats localment forts. Del 9 al 15 de juny tornà la inestabilitat amb la formació de tempestes al Berguedà; en direcció a Alps, Sant Boi, Torelló, Sant Hipòlit i la Gleva descarregaren ruixats i tempestes localment molt fortes. Cal destacar el dilluns dia 14, amb 56,5 mm a la Gleva, 52,5 mm a Sant Hipòlit de Voltregà o 55 mm a Manlleu. Durant els primers 15 dies del mes es recolliren més de 100 mm a molts observatoris. La inestabilitat pràcticament ha estat present al llarg de tot el mes, però amb ruixats dispersos i sobretot al NO de la comarca. Un altre cop, com l'any passat, fou la zona amb més precipitació de la comarca. Hi va haver també alguns bancs de boira matinals i temperatures fresques al matí. La inestabilitat seguí marcant un any on la manca d'hores de sol va fer retardar molt l'agricultura, sobretot la dels cereals. Les temperatures màximes seguiren essent molt suaus per l'època, i això va fer que la neu encara fos present al Pirineu. El dia 21 a les 13 h 23 min, arribava l'estiu astronòmic, si bé el meteorològic no semblava pas notar-se encara. Els últims dies del mes seguia l'activitat, encara que amb algun dia més anticiclònic, i amb màximes que superaren els 32 °C; però una altra entrada d'aire fred provocà ruixats i tempestes, amb 50 mm a Torelló, 69 mm a Sant Hipòlit de Voltregà o 33,6 mm a la Gleva, com a registres més destacats.

Juliol

La normalitat va tornar el mes de juliol. Calor, xafogor i algunes tempestes localment fortes i acompanyades de calamarsa; també la boira va ser present a principis i finals del mes als llocs habituals. Destaca la tempesta de principis del mes, el dia 4, amb 37,8 mm a Taradell, 33,7 mm a la Guixa i 29,1 mm a Roda de Ter, acompanyada de calamarsa i d'algun gra de pedra. La primera i última setmana del mes van ser les més inestables; l'entrada d'aire fred en alçada i les altes temperatures van fer créixer nuvolades d'evolució que donaren ruixats localment forts, sobretot al Ripollès i als volts del Montseny. La resta del mes la tònica va ser el temps estable, calor, xafogor i una entrada d'aire càlid procedent d'Àfrica que va deixar el cel encalitzat i amb pols en suspensió, i que deixà quatre gotes el dia 9 acompanyades de fang. Pel que fa a les màximes, la segona desena va ser la més càlida, amb temperatures de 35 a 37 °C. Els vents del S i del SO (la marinada) van dominar al llarg de tot el mes, amb cops de 30 a 45 km/h, i van fer pujar l'ozó per sobre del llindar recomanable bona part del mes.

Agost

El mes d'agost es va comportar de manera molt diferent al que és habitual. Si generalment els primers quinze dies són els més càlids, en aquesta ocasió les dades van ser inverses, amb uns darrers quinze dies de mes en els quals les temperatures van arribar a les màximes de l'any, destaquen els 37 °C de Gurb i Oristà. Per contra, en la primera quinzena les entrades d'aire fred en alçada van provocar el creixement de grans nuvolades, amb ruixats i tempestes localment fortes i acompanyades de calamarsa. Les quantitats més importants es recolliren al Lluçanès els dies 12 i 19, entre altres. Un exemple en són els 76,5 mm de Prats de Lluçanès, els 42,2 mm d'Olost o els 39,5 mm de Malla, caiguts en poca estona. Pel que fa a les dades de pluja mensuals, cal destacar els 155,5 mm de Rupit o els 132,5 mm de l'Esquirol.

Setembre

Mes de tempestes, sobretot durant la primera setmana, localment fortes i amb molt aparell elèctric i acompanyades de calamarsa. S'acumularen fins a 59,4 mm a la Gleva, i es fregaren pràcticament els 700 mm acumulats des d'inici d'any, o també 42,1 mm a Olost, a principi de mes. La precipitació acumulada féu davallar les temperatures durant la nit del mateix dia.

Durant la primera quinzena, el contrast meteorològic fou molt important. Ruixats localitzats, tempestes fortes amb fort aparell elèctric i amb un bon contrast tèrmic. Les boires a les fondalades ja van començar a aparèixer. El dia 14 el pas d'un front va disparar l'activitat meteorològica, sobretot a partir del vespre i nit amb ruixats localment forts al Lluçanès i al nord de la comarca, des de Santa Cecília de Voltregà fins a Sant Pere de Torelló. Destaquen els 77 mm de Prats de Lluçanès, els 69 mm de Sant Boi i els 55 mm a Sant Pere de Torelló. A la resta de la comarca, entre 6 i 14 mm amb molta menys activitat al sud i l'est de la comarca. En general, les temperatures foren més baixes, sobretot les màximes, i amb la mínima més baixa des de començament de mes, el dia 20, amb temperatures de 6 a 9 °C, acompanyades de bancs de boira.

El setembre es tancà amb més estabilitat des del punt de vista meteorològic, tot i que les temperatures mínimes ja van començar a fer-se notar, amb valors de 3 a 7 °C, i les màximes foren més pròpies de finals d'octubre, que deixaren un ambient fresc. Cal destacar, també, les primeres enfarinades al Pirineu.

Octubre

El mes d'octubre començava amb estabilitat meteorològica, tot i el pas d'un petit front que va passar la nit i matinada de diumenge dia 3 i que deixà ruixats forts sobretot al NO de la comarca, acompanyats de vent fort del NO amb cops de 50 a 60 km/h. En referència a les temperatures, el mes començà amb màximes suaus i amb un bon contrast tèrmic. En canviar de setmana, es va produir una entrada de precipitacions amb registres molt importants a la nostra comarca. Destaquen, des de principis de mes, els 132,5 mm d'Olost, els 197 mm acumulats a Rupit o els

160 mm de Vidrà; i també el fort vent del NE, amb cops superiors als 60 km/h en aquest mateix període.

A partir de la segona quinzena, la tranquil·litat atmosfèrica fou la tònica dominant, amb temps anticiclònic, bancs de boira matinals i amb un fort contrast tèrmic. En aquest sentit, cal destacar la primera gelada de la temporada, amb mínimes a 15 centímetres de terra de -4,1 °C. Cal apuntar que la baixada de temperatures durant la segona quinzena d'octubre va fer accelerar el canvi d'estat del fullam dels arbres, signe inequívoc que la tardor ja havia arribat. La clorofil·la va deixar de ser el pigment predominant a les fulles, deixant pas a d'altres pigments que restaven emmascarats bona part de l'any. Til·lers, àlbers, pollancre, oms, lledoners i arços van ser els primers en donar la nota de color al fons de la Plana, mentre que si ens acostàvem fins al Montseny, l'espectacle a la fageda era digne d'admirar.

Novembre

Els primers dies del mes la tranquil·litat meteorològica va ser la dominant i en general hi va haver poca precipitació durant el mes; però van començar a enregistrar-se algunes temperatures negatives, com els -2 °C a Sant Boi de Lluçanès o els gairebé -1 °C a Olost. Cal destacar el dia 8 de novembre, dia fred i de ple hivern amb màximes que no passaren dels 7 o 9 °C, i amb alguna tímida nevada al cantó de Collsuspina i Muntanyola, i la baixada de pressió del dia següent, de tan sols 982 hPa.

Malgrat tot, el temps va respectar l'estiuet de Sant Martí, amb temps estable i anticiclònic, i amb temperatures altes com els 18,9 °C d'Hostalets de Balenyà, els 18,3 °C d'Espinelves, els 20,3 °C de Roda de Ter, els 19 °C de Malla i els 19,3 °C de Vic. Però a partir de la segona quinzena, el fred va ser el protagonista, amb mínimes baixes, de ple hivern i més pròpies de finals de desembre, amb valors de -4 °C a Malla i també a Rupit o els -3,5 °C a Manlleu i els -3,7 °C a Olost, totes elles el dia 17.

Per acabar el mes, el fred, les boires gebradores i les nevades a cotes baixes van ser les protagonistes, amb temperatures mínimes d'entre -3 i -7 °C, les més baixes del mes. Destaca l'enfarinada del dia 27, que emblanquinà el Montseny i els seus voltants, i també Tavernoles, Taradell, Tona i Centelles, entre d'altres poblacions. El dia 29, una nova pertorbació va deixar nevades a cotes baixes al principi de la nit, sobretot al Vidranès i al Cabrerès, amb 3 cm a Rupit i quatre volves de neu a la Gleva, la Guixa i altres punts de la comarca.

Desembre

Les baixes temperatures foren la tònica del mes de desembre, i també algunes nevades a principis de mes, sobretot al Pirineu. El temps fou bàsicament anticiclònic i amb boires gebradores importants. Va començar el mes amb temperatures mínimes i valors molt baixos el dia 4 de desembre. Destaquen sobretot els -7,6 °C de Gurb, els -6,9 °C de la Gleva, els -7,5 °C de Malla, els -7,2 °C de Sant Julià

